

21.6.2023

Valtioneuvostolle

Esitys lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä

Korkein oikeus on täysistunnossaan 21.6.2023 päättänyt esittää Suomen perustuslain 99 §:n 2 momentin ja korkeimmasta oikeudesta annetun lain 4 §:n 2 momentin nojalla, että valtioneuvosto ryhtyisi lainsäädäntötoimeen oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen koskevien säännösten täydentämiseksi.

Esityksen tausta ja tavoitteet

Perustuslain 99 §:n mukaan korkein oikeus käyttää ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa sekä valvoo lainkäyttöä toimialallaan. Korkeimman oikeuden päätehtävä on ennakkopäätöksiä antamalla ohjata tuomioistuinten lainkäyttöä ja huolehtia sen yhtenäisyydestä. Edellytykset ennakkopäätösten antamiselle kattavasti ovat kuitenkin viime vuosina heikentyneet erityisesti siviiliasioissa valituslupa-asioiden määrän vähentymisen ja hovioikeuksissa sovellettavan laajan jatkokäsittelylupajärjestelmän vuoksi.

Esityksen tavoitteena on edistää korkeimman oikeuden mahdollisuuksia antaa ennakkopäätöksiä ja siten huolehtia lainkäytön yhtenäisyydestä ja oikeuskäytännön ohjaamisesta. Tarkoitus on, että esitetyt keinot ohjaisivat aikaisempaa tehokkaammin ennakkopäätösluonteisia kysymyksiä alemmista tuomioistuinta korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ja parantaisivat korkeimman oikeuden edellytyksiä antaa ennakkopäätöksiä asioissa, jotka hovioikeudessa kuuluvat jatkokäsittelylupajärjestelmän piiriin. Ehdotuksilla olisi myönteinen vaikutus myös yksittäisten oikeudenkäyntien joutuisuuteen ja asianosaisille aiheutuviin kustannuksiin. Säännökset tulisivat sovellettaviksi arvion mukaan muutamissa asioissa vuosittain.

Kysymyksen ratkaiseminen jatkokäsittelylupa-asiassa

Muutoksenhakua hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen koskevaan oikeudenkäymiskaaren 30 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a §, jossa säädettäisiin niin sanotusta hyyppävalitusluvasta korkeimmassa oikeudessa.

Ehdotettavan pykälän mukaan, jos valitus korkeimmassa oikeudessa koskee jatkokäsittelyluvan myöntämistä hovioikeudessa ja asiassa on kysymys, jonka

ratkaiseminen on tarpeen oikeuskäytännön ohjaamiseksi tai valituslupaperusteen kannalta muutoin, korkein oikeus voisi valitusluvan myöntäessään tai valitusta käsitellessään päättää, että se ratkaisee kysymyksen. Jatkokäsittelyluvan käsittelyä jatkettaisiin kysymyksen ratkaisemisen jälkeen.

Ehdotettu säännös tarkoittaisi käytännössä sitä, että korkein oikeus voisi ratkaista ennakkopäätösluonteisia kysymyksiä myös niissä asioissa, joissa hovioikeus ei ole myöntänyt jatkokäsittelylupaa, ja arvioida jatkokäsittelyluvan myöntämisen edellytyksiä vasta tämän jälkeen.

Ennakkopäätöskysymys

Oikeudenkäymiskaaren 30 a lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 §, jossa säädettäisiin ennakkopäätöskysymyksen siirtämisestä korkeimmalle oikeudelle.

Ehdotettavan pykälän mukaan käräjäoikeus tai hovioikeus voisi päätöksellään siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kysymyksen (*ennakkopäätöskysymys*), joka koskee lain soveltamista sen käsiteltävänä olevassa asiassa.

Ennen päätöksen tekemistä asianosaisille olisi varattava tilaisuus tulla kuuluksi. Siirron saisi tehdä vain erityisestä syystä, jos joku asianosaisista vastustaa sitä.

Korkein oikeus voisi ottaa ennakkopäätöskysymyksen ratkaistavaksi, jos se on tärkeää lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi.

Ennakkopäätöskysymyksen ratkaistavaksi ottamiseen sovellettaisiin muutoin soveltuvien osin valitusluvan myöntämistä koskevia säännöksiä. Jos ennakkopäätöskysymys otettaisiin ratkaistavaksi, sitä ratkaistaessa sovellettaisiin soveltuvien osin oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä.

Ehdotettu säännös merkitsisi, että alemmassa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa esille nousevaan ennakkopäätösluonteiseen kysymykseen voitaisiin saada korkeimman oikeuden ratkaisu jo oikeudenkäynnin varhaisessa vaiheessa. Tällä olisi erityistä merkitystä tilanteissa, joissa sama kysymys on esillä useammassa oikeudenkäynnissä.

Esityksen valmistelu

Esitystä on valmisteltu korkeimman oikeuden työryhmässä, jonka muistio liitetään oheen.

Tatu Leppänen
Presidentti

Wilhelm Norrman
Kansliapäällikkö

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.

Esittely täysistunnossa 21.6.2023

Läsnä: Presidentti Leppänen sekä oikeusneuvokset Häyhä, Sippo, Kantor, Huovila, Antila, Uusitalo, Engstrand, Mäkelä, Tammi-Salmi-
nen, Tapani, Ojala, Guimaraes-Purokoski, Turpeinen, Pulkkinen,
Hakamies ja Pölönen

Liite

Työryhmän muistio

